

RÉSUMÉ:

Universities and Entrepreneurship education

This paper arises from the assumption that universities should make more effort both in research of entrepreneurship education and its implementation. The paper sets the concept of key competence – initiative and entrepreneurship and it offers survey of corresponding national and European documents. It presents arguments for development of theory and entrepreneurship education practice, which would assure effective goals fulfilment. There are also stated reasons and possibilities of the changes of the teachers` and students` roles in this particular educational field.

The paper specified six main areas in which the universities should help to higher level of the entrepreneurship of people with higher education. They are a) entrepreneurship education of all university students b) entrepreneurship education as the part of new entrepreneurs preparation c) development of science of enterprise (business) and entrepreneurship d) teachers and lecturers preparation for the implementation of enterprise education at lower levels of education and adult education facilities, e) development of science of entrepreneurship education in its theoretical (theory of entrepreneurship education) and practical aspect (methodology of entrepreneurship education), f) university teachers preparation for introduction of "entrepreneurship universities". In the conclusion there are formulated specific recommendations for universities.

Zprávy

DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE - SOUČASNOST A BUDOUCNOST

V. Národní konference, Ústí nad Labem 2008

Helena Zlámalová

Distanční vzdělávání je pojem, o kterém se stále častěji hovoří při různých příležitostech souvisejících se snahami inovovat naše školství, aktualizovat a rozšířit vzdělávací nabídku a rozvíjet tzv. celoživotní vzdělávání. Důraz je zejména kladen na zapojení informačních a komunikačních technologií, které mohou velmi zásadním způsobem podpořit vzdělávací proces ve všech formách studia, pro kvalitní distanční vzdělávání jsou však podporou zásadní. Stále se však setkáváme s nepochopením základní filozofie této vzdělávací formy, z toho pak vyplývá její podceňování, pochybnosti o její účinnosti a vhodnosti využití. Národní centrum distančního vzdělávání (NCDiV), které působí v rámci Centra pro studium vysokého školství, v.v.i., má jako jeden ze svých hlavních úkolů šířit informace o distanční formě studia a pomáhat vhodně aplikovat tuto metodu v rámci vzdělávacích aktivit vysokých škol a dalších vzdělávacích subjektů.

Ve dnech 25.–27. června 2008 se konala v pořadí již V. národní konference Distanční vzdělávání v ČR – současnost a budoucnost. Pořadatelem konference bylo Centrum pro studium vysokého školství, v. v. i., konkrétně pak pracovní tým Národního centra distančního vzdělávání. Toto setkání odborníků i zájemců o problematiku distančního vzdělávání má již desetiletou tradici, koná se pravidelně každé dva roky, vždy v těsné spolupráci s některou z českých veřejných vysokých škol. Letos byla spolupořadatelem Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a konference proběhla na půdě její Pedagogické fakulty.

Volba této univerzity nebyla náhodná. Po řadu let pracuje na Pedagogické fakultě UJEP Centrum

celoživotního vzdělávání, které se snaží aktivním a tvůrčím způsobem podporovat činnosti v oblasti inovace vzdělávacích postupů a metod na fakultě, připravovat a realizovat vzdělávací aktivity především pro další vzdělávání pedagogů. Probíhají zde projekty podporující rozvoj a účelné využití distanční formy studia jak v oblasti vysokoškolského studia, tak i v oblasti dalšího vzdělávání občanů. V současné době se dokončuje projekt „Rozvoj elektronických forem vzdělávání v rámci nabídky CCV PF UJEP“, který byl finančně podpořen prostředky ESF (projekt CZ.04.1.03/3.2.15.2/0244). To bylo také jedním z důvodů, proč podtitulem konference a jedním z hlavních témat bylo „Uplatnění výsledků projektů ESF pro rozvoj distančního vzdělávání na VŠ“.

V. národní konference byla uspořádána s organizační a finanční podporou tohoto projektu, organizačně byla také podpořena zakázkou MŠMT „Rozvoj distančních forem v oblasti terciárního vzdělávání“, kterou NCDiV získalo v roce 2008. Záštitu nad konferencí převzal náměstek ministra školství prof. Ing. Vlastimil Růžička, CSc. a rektorka Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, doc. Ing. Iva Ritschelová, CSc.

Konference v Ústí nad Labem byla úspěšná. Možná tomu paradoxně přispěl i nečekaný fakt, že tentokrát to bylo téměř komorní setkání (nakonec se registrovalo 60 účastníků). To umožnilo navození velmi pracovní atmosféry, dalo prostor přednášejícím bez velkého omezení a stresu prezentovat svůj příspěvek a posluchačům možnost aktivně se zapojit do diskuse v rámci jednotlivých příspěvků. Vytvořila se tak platforma pro výměnu názorů a poznatků z realizace distanční formy

studia, výměnu konkrétních zkušeností z přípravy distančního studia jak v rovině graduální studijní nabídky, tak i pro oblast kurzů celoživotního vzdělávání.

Odborná a velmi uvolněná diskuse volně pokračovala i při exkurzi účastníků. Hostitelé připravili prohlídku historické chlouby Ústí nad Labem - nádherného hradu Střekov s vystoupením skupiny historického šermu a pro všechny účastníky bezpochyby velmi zajímavou prohlídku pivovaru Velké Březno. Její součástí byla i prezenční ochutnávka Březňáka - „piva znalců“. Na večerním společenském setkání byli účastníci konference a hosté udržováni v dobré náladě vystoupením hudebního tělesa studentů, doktorandů i asistentů Pedagogické fakulty „Šupito Presto Superlativ Band“. Dokázali potěšit svými spontánními výkony každého, kdo měl chuť se bavit.

Menší zájem o účast na konferenci oproti minulým ročníkům organizátory nejprve zaskočil. Jistě k tomu přispěl fakt, že letos se konference konala prakticky o týden dříve, než tomu bývalo v předchozích letech, i to, že obdobných konferencí s tematikou alternativních metod vzdělávání a eLearningu je v poslední době již celá řada. Pro mnohé pravidelné účastníky se ukázalo být Ústí nad Labem také trochu „z ruky“ a nebo se jim zdála UJEP málo atraktivním místem konání konference. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem ale již dávno není pouhou malou regionální univerzitou. V současnosti má 7 fakult rozmístěných po celém městě. Proto je v popředí zájmu vedení univerzity i města snaha o vybudování kompaktního univerzitního kampusu na uvolněném prostoru po bývalé krajské nemocnici ve čtvrti Klíše. Současnou podobu univerzity, její zaměření, záměry dalšího rozvoje a hledání uplatnění v rámci terciárního sektoru vzdělávání v ČR vyzdvihla ve svém úvodním vystoupení na slavnostním zahájení rektorka *Ritschelová*. Konferenci pozdravil také děkan Pedagogické fakulty, který v průběhu příprav konference výrazně podporoval pracovníky Centra celoživotního vzdělávání PF při spolupráci s pražským organizačním týmem.

Program letošní konference byl zaměřen na tato základní témata:

- Uplatnění projektů ESF pro rozvoj distančního vzdělávání v ČR

- Aktuální stav rozvoje distančního vzdělávání na VŠ a VOŠ
- Zkušenosti s přípravou a realizací studijních programů v distanční nebo kombinované formě studia
- Zkušenosti a poznatky s využíváním LMS při podpoře všech forem studia na VŠ a VOŠ
- Pedagogická práce v distančním vzdělávání – poznatky, náměty a zkušenosti autorů studijních opor a tutorů
- Uplatnění distanční formy studia v rámci programů a kurzů CŽV na VŠ

Jedním z jednoznačných poznatků z konference je fakt, že v současné době není hlavní problém při přípravě a realizaci distančního vzdělávání na veřejných vysokých školách v nedostatku finančních prostředků. Pedagogové se aktivně chopili příležitostí, které nabízejí především vzdělávací programy EU k tomu, aby na tuto práci získali nemalé finanční prostředky. Několik příspěvků bylo zaměřeno právě na prezentaci existujících projektů a výsledků řešení jednotlivých projektových úkolů, financovaných z Evropského sociálního fondu (ESF). Ve většině případů jsou projekty zaměřeny na metodickou inovaci studijních programů a zpracování kvalitních multi-mediálních studijních opor, které mohou být úspěšně využity jak pro studenty standardního prezenčního studia, tak i pro studující distanční formy studia, pro něž jsou základními studijními zdroji.

Velkou pozornost vzbudil příspěvek *F. Lustiga* z MFF UK v Praze „eLearning ve fyzikálních laboratořích“, který obsahoval rešerši poznatků o problematice vzdálených a virtuálních fyzikálních laboratoří ve světě. Současně autor předvedl živé ukázky ze vzdálených laboratoří na MFF UK v Praze a předvedl, že takto zpracované experimenty umožňují nejenom provedení měření, řízení experimentu, ale i přenos dat do klientských aplikací. Přesvědčivě ukázal přítomným posluchačům, že také dovednostní části studijního obsahu, v tomto konkrétním případě experimentální pasáže, lze řešit distančně díky cílenému a efektivnímu využití ICT.

Velmi diskutovaným byl příspěvek kolegů z Pedagogické fakulty UK v Praze *V. Hájkové a J. Muhič*, kteří prezentovali podrobně problematiku vývoje a realizace Work Based Learning programů v oblasti terciárního vzdělávání. Příspěvek vzbudil značný zájem a vyvolal velkou diskusi o reálných možnostech propojení informálního, neformálního a formálního vzdělání ve vysokoškolském studijním programu. Kolegové informovali o tom, že příprava bakalářského studijního programu WBL pro speciální pedagogy probíhá na PedF UK v Praze.

Na konferenci byla také část příspěvků orientována na problematiku odborné přípravy pedagogů a ostatních tvůrců distančního studia, cílená na získání znalostí a dovedností specifických pro vzdělávání dospělých a v metodách uplatňovaných při distanční formě studia. Nedostatečná průprava pedagogů a organizátorů studia v oblasti specifik distanční formy studia i specifik vzdělávání dospělých je stále problémem, který si někteří vzdělavatelé ani neuvědomují nebo mu nepřikládají velkou pozornost. Ne zkušenost a podcenění těchto specifik může být často důvodem konkrétních nedostatků, chyb a omylů při přípravě distančního vzdělávacího produktu, jeho následně malé efektivity, slabých studijních výsledků účastníků studia a případně i malého zájmu o takový studijní kurz nebo program. Na konferenci byly prezentovány informace a konkrétní ukázky o dvou vzdělávacích kurzech s tímto obsahem. *H. Zlámalová a I. Bednaříková* představily distanční vzdělávací kurz „Vzdělávání dospělých“, který vznikl a byl pilotně ověřen v Centru dalšího vzdělávání TU v Liberci. *J. Lisalová a A. Papřoková* informovaly ve svém příspěvku o studijním kurzu „Vysokoškolská pedagogika“, který připravil tým odborníků z několika univerzit a vznikl v Centru pro studium vysokého školství, v. v. i.

Zásadním příspěvkem k diskusi na konferenci byl příspěvek *I. Bednaříkové* „Role tutora distančního vzdělávání – reflexe aktérů této činnosti“. Příspěvek prezentoval výsledky uskutečněného empirického šetření zaměřeného na identifikaci osobních zkušeností, názorů a postojů tutorů k vybraným činnostem, které se od nich v této pedagogické práci očekávají.

Tradičně se řada příspěvků zabývala problematikou eLearningu a zkušenostmi s využitím multimédií ve vzdělávání. Problematikou efektivních nástrojů

pro tvorbu interaktivních studijních opor se zabývalo na konferenci několik příspěvků. Pozornost vzbudily např. příspěvky *J. Hrbáčka* z PF MU a *J. Soukupa* z PF UJEP v Ústí nad Labem.

Za zmínku stojí také příspěvky prezentované formou posterů. Informovaly o distančních programech např. v oblasti účetnictví, BOZP, požární ochrany. Pozornost vzbudil poster Ústavu výpočetní techniky Masarykovy univerzity, kde jeho autoři *N. Hrtoňová, A. Roček a V. Zatloukal* informovali o projektu zaměřeném na spolupráci mezi ÚVT MU a několika nemocnicemi při zavádění ICT v oblasti pořizování, přenosu, dlouhodobé archivace a zobrazování digitálních medicínských obrazových informací. Jedním z cílů projektu je využití obrazových informací z rutinního provozu pro medicínský výzkum a výuku studentů či začínajících lékařů, zejména radiologů. Vznikají specializované výukové databáze lékařských studií, jejichž hlavním znakem je anonymita dat a popis lékařských diagnóz zpracovaný odborníkem v dané oblasti. Na příkladu databáze radiologických diagnóz bylo předvedeno, jak lze cíleně využít informačních a komunikačních technologií přímo pro lékařskou praxi a zejména pro další vzdělávání lékařů.

Přednesené příspěvky opět potvrdily potřebu propojování a větší spolupráce v oblasti distančního vzdělávání mezi jednotlivými univerzitami a fakultami, potřebu sdílení již vytvořených kvalitních vzdělávacích multimediálních objektů, studijních opor a celých vzdělávacích produktů. Velmi by to pomohlo posunout kupředu celý systém distančního vzdělávání, zrychlilo tvorbu nových vzdělávacích produktů a rozšířilo nabídku dostupného celoživotního vzdělávání u nás.

Závěrem je možné konstatovat, že V. národní konference „Distanční vzdělávání v ČR – současnost a budoucnost“ splnila své cíle a pro účastníky byla inspirací pro další práci v této oblasti. Prokázala, že rozvoj distančního vzdělávání v ČR úspěšně pokračuje, zájem ze strany vzdělavatelů se zvyšuje a především je stále více profesionálně realizován. Velkým přínosem v tomto směru jsou rozšiřující se možnosti vícezdrojového financování využitím několika typů grantových možností. V současnosti a v blízké budoucnosti je důležitá zejména finanční podpora projektů ESF, které rozvoj a inovaci vzdělávacích aktivit podporují.